

tytularny może nastąpić jedynie na podstawie nowej umowy.

Art. 133-c. Minister Spraw Wojskowych określa warunki przyjmowania podoficerów kontraktowych oraz ich obowiązki i prawa."

Art. 2. Wykonanie dekretu niniejszego porucza się Ministrowi Spraw Wojskowych.

Art. 3. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*
Minister Spraw Wojskowych: *Kasprzycki*

222

U K Ł A D

między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską w sprawie ziem, kościołów i kaplic pounickich, których Kościół Katolicki pozbawiony został przez Rosję, podpisany w Warszawie dnia 20 czerwca 1938 r.

**W IMIENIU RZECZYSPOLITEJ POLSKIEJ,
M Y, I G N A C Y M O Ś C I C K I,
PREZYDENT RZECZYSPOLITEJ POLSKIEJ,**

wszem wobec i każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, wiadomym czynimy:

Dnia dwudziestego czerwca tysiąc dziewięćset trzydziestego ósmego roku podpisany został w Warszawie między Stolicą Apostolską a Rządem Rzeczypospolitej Polskiej układ w sprawie ziem, kościołów i kaplic pounickich, których Kościół Katolicki pozbawiony został przez Rosję, o następującym brzmieniu:

Przekład.

U K Ł A D

między Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską w sprawie ziem, kościołów i kaplic pounickich, których Kościół Katolicki został pozbawiony przez Rosję.

Jego Świątobliwość Papież Pius XI i Jego Eksceleńcja Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej,

ożywieni pragnieniem uregulowania sprawy ziem, kościołów i kaplic pounickich, których Kościół Katolicki został pozbawiony przez Rosję,

postanowili, w wykonaniu artykułu XXIV ust. 3 Konkordatu między Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską, podpisanego w Rzymie dnia 10 lutego 1925 r., zawrzeć odnośny Układ i mianowali w tym celu swymi Pełnomocnikami, a mianowicie:

Jego Świątobliwość:

Jego Eksceleńcję Monseigneur Filipa CORTESI, Arcybiskupa Syraczeńskiego, Nuncjusza Apostolskiego w Warszawie;

Jego Eksceleńcja Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej:

Jego Eksceleńcję Pana Józefa BECKA, Ministra Spraw Zagranicznych,

którzy, po wymianie swych pełnomocnictw, uznanych za dobre i w należytej formie, zgodzili się na postanowienia następujące:

A C C O R D

entre le Saint-Siège et la République de Pologne au sujet des terres, églises et chapelles ex-uniates, dont l'Église Catholique a été privée par la Russie.

Sa Sainteté le Pape Pie XI et Son Excellence le Président de la République de Pologne,

Animés du désir de régler la question des terres, églises et chapelles ex-uniates, dont l'Église Catholique a été privée par la Russie,

ont résolu de conclure, en exécution de l'Article XXIV al. 3 du Concordat entre le Saint-Siège et la République de Pologne, signé à Rome le 10 Février 1925, un Accord y relatif et ont nommé à cet effet leurs Plénipotentiaires respectifs, à savoir:

Sa Sainteté:

Son Excellence Monseigneur Philippe CORTESI, Archevêque de Sirace, Nonce Apostolique à Varsovie;

Son Excellence le Président de la République de Pologne:

Son Excellence Monsieur Joseph BECK, Ministre des Affaires Étrangères;

lesquels, après avoir échangé leurs pleins pouvoirs, trouvés en bonne et due forme, sont convenus des dispositions suivantes:

Artykuł I.

Przez określenie: „ziemie pounickie”, „kościół pounickie”, „kaplice pounickie”, użyte w niniejszym Układzie, należy rozumieć ziemie, kościoły lub kaplice, stanowiące niegdyś własność osób prawnych Kościoła Katolickiego obrządku unickiego, położone na obszarze Archidiecezji wileńskiej oraz Diecezji: łomżyńskiej, pińskiej, podlaskiej, lubelskiej i łuckiej i które oddane zostały w użytkowanie Cerkwi Prawosławnej lub jej osób prawnych w związku z ukazem carskim z dnia 25 marca (6 kwietnia) 1839 r. (ogłoszonym w Pełnym Zbiorze Praw 25 czerwca 1839 r. Nr 12467), z decyzją Świętobliwego Synodu z dnia 13/25 kwietnia 1875 r. zatwierdzoną przez cesarza rosyjskiego dnia 1/13 maja 1875 r. i ogłoszoną w dniu 7 maja 1875 r. (Pełny Zbiór Praw z roku 1875 Nr 54670), lub też w związku z rozporządzeniami rządu rosyjskiego w tym przedmiocie.

Artykuł II.

Stolica Apostolska zrzeka się na rzecz Państwa Polskiego roszczeń Kościoła Katolickiego do prawa własności na wszystkich ziemiach pounickich nawet w razie gdyby ziemie te stanowiły przedmiot sporu lub znajdowały się w posiadaniu Państwa, czy też innych osób.

Artykuł III.

1. Ze swej strony Państwo Polskie przeznacza 12.000 hektarów ziemi na udotowanie Mens biskupich, Kapituł, Seminarjów diecezjalnych i beneficjów proboszczowskich w Archidiecezji wileńskiej, oraz w Diecezjach: lubelskiej, łomżyńskiej, łuckiej, pińskiej i podlaskiej.

2. Do tego kontyngentu 12.000 hektarów zalicza się około 9.120 hektarów ziemi, które są obecnie w posiadaniu lub władaniu osób prawnych Kościoła Katolickiego we wspomnianych Archidiecezji i Diecezjach, a nie zostały nabyte drogą kupna. Państwo Polskie uznaje nieruchomości te za własność Kościoła Katolickiego z dniem wejścia w życie niniejszego Układu.

3. Poza tym Skarb Państwa wypłaci Kościołowi Katolickiemu tytułem równowartości za około 2.880 hektarów ziemi, brakujących do przewidzianego w ust. 1 niniejszego artykułu kontyngentu 2.500.000 zł w obligacjach „4% Pożyczki konsolidacyjnej” nominalnej wartości. Wypłata ta nastąpi w ciągu dwóch miesięcy od daty wejścia w życie niniejszego Układu.

Artykuł IV.

1. W ciągu czterech lat od daty wejścia w życie niniejszego Układu, Kościół Katolicki przeprowadzi podział ziem, które w myśl arty-

Article I.

Par dénominations: „terres ex-uniates”, „églises ex-uniates”, „chapelles ex-uniates”, qui se trouvent insérées dans le présent Accord, il y a lieu d'entendre les terres, églises ou chapelles ayant appartenu jadis aux personnes juridiques de l'Église Catholique du rite uniate, situées sur le territoire de l'Archidiocèse de Wilno et des Diocèses de: Łomża, Pińsk, Podlasie, Lublin et Łuck, et qui ont été données en jouissance à l'Église Orthodoxe ou aux personnes juridiques de cette Église en vertu de l'Ukaze Impérial en date du 25 mars (6 avril) 1839 (publié dans le Recueil Complet des Lois du 15 juin 1839 N-o 12467), de la décision du Saint-Synode en date du 13/25 avril 1875 approuvée par l'Empereur de Russie le 1/13 mai 1875 et publiée le 7 mai 1875 (Recueil Complet des Lois de l'année 1875 N-o 54670), ou bien en vertu des Ordonnances y relatives du Gouvernement russe.

Article II.

Le Saint-Siège renonce en faveur de l'État Polonais aux droits qui reviendraient à l'Église Catholique sur toutes les terres ex-uniates, même au cas où ces terres feraient l'objet d'un litige ou si elles se trouveraient en possession de l'État ou d'autres personnes.

Article III.

1. L'État Polonais assure pour Sa part à l'Église Catholique 12.000 hectares de terres pour la dotation des Menses épiscopales, des Chapitres, des Séminaires diocésains et des bénéfices paroissiaux dans l'Archidiocèse de Wilno, ainsi que dans les Diocèses de: Lublin, Łomża, Łuck, Pińsk et Podlasie.

2. Sur le compte dudit contingent de 12.000 hectares seront portés environ 9.120 hectares de terres, se trouvant actuellement dans l'Archidiocèse et les Diocèses susmentionnés en possession ou jouissance des personnes juridiques de l'Église Catholique et non acquises par elles à titre d'achat. L'État Polonais reconnaît lesdits immeubles comme propriété de l'Église Catholique à partir de la date de l'entrée en vigueur du présent Accord.

3. En outre le Fisc Polonais payera à l'Église Catholique à titre d'équivalent pour environ 2.880 hectares de terres, qui manquent au contingent prévu à l'alinéa 1 du présent Article, une somme de 2.500.000 zł en obligations du „4% Emprunt de Consolidation” — valeur nominale. Ce paiement sera effectué dans un délai de deux mois à compter de la date de l'entrée en vigueur du présent Accord.

Article IV.

1. Au cours de 4 ans à partir de la date de l'entrée en vigueur du présent Accord l'Église Catholique procédera au partage des terres,

kułu III niniejszego Układu stają się Jego własnością, biorąc dla udotowania Mens biskupich, Kapituł, Seminariów diecezjalnych oraz beneficjów proboszczowskich normy przewidziane w artykule XXIV Konkordatu między Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską, podpisanego w Rzymie dnia 10 lutego 1925 r.

2. W tym celu Kościół Katolicki będzie mógł przeprowadzać swobodnie potrzebne transakcje gruntami między Mensami, Kapitułami, Seminariami diecezjalnymi i beneficjami proboszczowskimi. Ponadto, Kościół Katolicki będzie mógł nabywać skądinąd dla nich ziemie, jednakże w ilości ogólnej nie przewyższającej tej, jaka w trakcie przeprowadzania tych transakcji musiała być z tych gruntów sprzedana osobom trzecim.

Artykuł V.

Z dniem wejścia w życie niniejszego Układu, Państwo Polskie uznaje ponadto za własność Kościoła Katolickiego kościoły i kaplice pounickie, z plebaniami, ogrodami plebańskimi i cmentarzami pounickimi, będące w dniu podpisania niniejszego Układu w posiadaniu lub władaniu Kościoła Katolickiego.

Artykuł VI.

Odnosnie do kościołów i kaplic pounickich, będących w posiadaniu Państwa, a nie będących w użytkowaniu Kościoła Prawosławnego, Rząd Rzeczypospolitej Polskiej zobowiązuje się prowadzić w dalszym ciągu badanie warunków, w których się one znajdują i przekazać je na własność Kościołowi Katolickiemu we wszystkich przypadkach, gdy to się okaże możliwe.

Artykuł VII.

1. Wpisanie do księgi hipotecznej prawa własności nieruchomości objętych niniejszym Układem na rzecz osób prawnych Kościoła Katolickiego nastąpi na podstawie deklaracji właściwego Ordynariusza, poświadczonej co do ziem o których mowa w ust. 1 artykułu III niniejszego Układu przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych, a co do obiektów wymienionych w Artykułach V i VI tegoż Układu przez Ministra Spraw Wewnętrznych.

2. Deklaracja winna zawierać dokładne określenie nieruchomości oraz wymienienie osoby prawnej kościelnej lub zakonnej, na której imię wpis hipoteczny ma nastąpić.

3. Deklaracje Ordynariuszy oraz wpisy hipoteczne na podstawie tych deklaracji są wolne od opłat stemplowych i sądowych.

4. Opłaty pisarzy hipotecznych ponoszą Ordynariusze.

dont Elle devient propriétaire en vertu de l'Article III du présent Accord, en adoptant pour la dotation des Menses épiscopales, des Chapitres, des Séminaires diocésains et des bénéfices paroissiaux les normes prévues à l'Article XXIV du Concordat entre le Saint-Siège et la République de Pologne, signé à Rome le 10 Février 1925.

2. A cet effet l'Église Catholique pourra effectuer librement des transactions des terres les Menses, les Chapitres, les Séminaires diocésains et les bénéfices paroissiaux. L'Église Catholique pourra, en outre, acquérir pour eux, d'autres sources, des terres, d'une quantité globale ne dépassant pas toutefois la quantité qui au cours de ces transactions a du être vendue à des tierces personnes.

Article V.

A partir de l'entrée en vigueur du présent Accord, l'État Polonais reconnaît, en outre, comme propriété de l'Église Catholique les églises et chapelles ex-uniates avec presbytères, jardins des presbytères et les cimetières ex-uniates, qui sont à la date de la signature du présent Accord en possession ou jouissance de l'Église Catholique.

Article VI.

En ce qui concerne les églises et chapelles ex-uniates se trouvant en possession de l'État et non en jouissance de l'Église Orthodoxe, le Gouvernement de la République de Pologne s'engage à continuer de poursuivre l'examen des conditions dans lesquelles elles se trouvent et de les transmettre à l'Église Catholique dans tous les cas où ce sera possible.

Article VII.

1. L'inscription dans les registres des hypothèques du titre de propriété des personnes juridiques de l'Église Catholique sur les immeubles qui font l'objet du présent Accord, aura lieu sur la base d'une déclaration de l'Ordinaire compétent, qui sera certifiée en ce qui concerne les terres dont il est question à l'alinéa 1 de l'Article III du présent Accord par le Ministre de l'Agriculture et des Reformes Agraires et en ce qui concerne les immeubles mentionnés aux Articles V et VI dudit Accord par le Ministre de l'Intérieur.

2. La déclaration doit contenir une description détaillée de l'immeuble ainsi que l'indication de la personne juridique ecclésiastique ou religieuse au nom de laquelle doit être faite l'inscription dans le registre des hypothèques.

3. Les déclarations des Ordinaires ainsi que les inscriptions dans les registres des hypothèques faites sur la base desdites déclarations, sont libres de droits de timbre et de frais, de justice.

4. Les frais des conservateurs des hypothèques seront supportés par les Ordinaires.

Artykuł VIII.

Państwo Polskie zrzeka się niepobranych należności z tytułu użytkowania przez Kościół Katolicki ziem, które zostały objęte niniejszym Układem.

Artykuł IX.

Układ niniejszy w niczym nie narusza praw i uprawnień, przysługujących Kościołowi Katolickiemu oraz Państwu Polskiemu z mocy wyżej wymienionego Konkordatu oraz innych tytułów prawnych.

Artykuł X.

Niniejszy Układ będzie ratyfikowany i wejdzie w życie 30 dnia po dacie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych.

Na dowód czego wyżej wymienieni Pełnomocnicy podpisali niniejszy Układ i wycisnęli na nim swe pieczęcie.

Sporządzono w Warszawie, w dwóch egzemplarzach, dnia 20 czerwca 1938 r.

Ph. Cortesi
Arcybiskup Syraceniński
Nuncjusz Apostolski.

Beck

Article VIII.

L'Etat Polonais renonce à toute réclamation concernant les paiements qui n'ont pas été perçus et qui seraient dus à l'Etat du chef de la jouissance par l'Eglise Catholique des terres faisant l'objet de cet Accord.

Article IX.

Le présent Accord ne porte aucune atteinte aux droits et facultés de l'Eglise Catholique nés de l'Etat Polonais découlant du Concordat susmentionné et d'autres titres juridiques.

Article X.

Le présent Accord sera ratifié et entrera en vigueur le 30-ème jour après la date de l'échange des instruments de ratification.

En Foi de Quoi les Plénipotentiaires susmentionnés ont signé le présent Accord et y ont apposé leurs cachets.

Fait à Varsovie, en double exemplaire, le 20 juin 1938.

L. S. Ph. Cortesi
Archevêque de Syracuse
Nouveau Apostolique.

L. S. Beck

Zaznajomiwszy się z powyższym układem, uznaliśmy go i uznajemy za słuszny zarówno w całości, jak i w każdym z postanowień w nim zawartych; oświadczamy, że jest przyjęty, ratyfikowany i potwierdzony i przyrzekamy, że będzie niezmiennie zachowywany.

Na dowód czego wydaliśmy Akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej.

W Warszawie, dnia 10 września 1938 r.

(—) *I. Mościcki*

L. S.

Prezes Rady Ministrów:

(—) *Sławoj Składkowski*

Minister Spraw Zagranicznych:

(—) *Beck*

223

OŚWIADCZENIE RZĄDOWE

z dnia 12 kwietnia 1939 r.

w sprawie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych układu między Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską o ziemiach pounickich, podpisanego w Warszawie dnia 20 czerwca 1938 r.

Podaje się niniejszym do wiadomości, że zgodnie z art. X układu między Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską w sprawie ziem, kościołów i kaplic pounickich, których Kościół Katolicki pozbawiony został przez Rosję, podpisanego w Warszawie dnia 20 czerwca 1938 r., wymiana dokumentów ratyfikacyjnych powyższego układu nastąpiła w Rzymie dnia 16 marca 1939 r.

Minister Spraw Zagranicznych: *Beck*